

SIMONA POPESCU

*„Én emlékiül hagyom neked”***A kulcslyuk**

A mesebeli örök rejtély: az utolsó, titkos, zárt ajtó, nem tudni, mi lehet mögötte... Vajon ezen a legendás ajtón akad-e egy kulcslyuk is?

Ha kulcslyukon át figyeled, a világ, az is, amelyiket ismersz és amelyikhez hozzáférése van, mássá változik.

(...)

A kulcslyuk szemérmetlenül mohóvá teszi a nézésed. Olykor úgy tűnik, mintha egész lényed abba az izmos, virgonc kötegbe összpontosulna, mely szemedet alkotja. A szem ugyancsak többször megbámulta önmagát a szemfestéktartó kis tükrében, vagy abban, mely a nagymamáé volt, rajta a *Vergößerung* felirattal, és amelyben egy lyukacsos fal óriási foglyának látszott, mert ilyennek tűnt akkor és ott az arcod, felnagyított pórusaival. A nagyító tükörben megpillanthattam arcom zsugorított hasonmását a pupilla fekete felületén, mintha belegabalyodott volna a szivárványhártya bonyolult hálójába, ahol összezsúfolódott több szín, jobban mondva, mintha egy többretegű, bársonyos kelme lett volna, mely hol zöld, hol barna, hol pedig fekete árnyalatú (és ha valaki megkérdezte volna, milyen színű a szemem, azt feleltem volna: olajbogyó-színű – mert egyből a fekete, zöld és barna olajbogyó jutott volna eszembe). Ebben a bársonyos szövetben, melyről tudtam, hogy hordozza a jeleit mindazoknak a betegségeknek, melyeken már túl van és amelyektől még szenvedni fog az ember, pontosabban annak fekete, furcsán lüktető középpontjában egyszer csak megláttam valamit, ami nagyon megrázott: nem az én alakom volt, mely mintha valahogyan egy kicsit oldalról figyelne engem, hanem egy vénasszony rosszindulatú, sóvárrá aszott arca.

A kulcslyukkal kapcsolatos ronda ténykedésem aztán azt a büntetést vonta maga után, hogy mindkét szemem, de főként a jobbat (a telhetetlent) benőtte a rövidlátás, arra ítélve őket, hogy emberek és dolgok helyett színfoltokat, örvényeket és szellemeket lássanak, és hogy állandóan melléfogjanak, tévesztve, képzelegve, kitalálva. Idővel aztán megszoktad, majd meg is kedvelted ezt az állapotot, sőt, valamiféle kiváltságnak vetted annak lehetőségét, hogy két különböző módon láthatod a világot. Pihen-

---

Részletek a Bukarestben élő költő- és írósnőnek Exuvii (Vedlések) című, a közeljövőben a PONT Kiadónál magyarul is megjelenő könyvéből.

töréspont

hetsz, miközben rövidlátóan úgy tekintesz rá, mint formák játékkára, mint különös, lassított és fölösleges táncra. Szemüveg nélkül távol tartottad magadtól a világot, védekeztél ellene, elutasítottad. A körvonalak és távok nélküli, elsikló világ sokkal kifinomultabbnak, lustábbnak és sejtelmesebbnek tűnt számomra. Egyre jobban kezdett tetszeni nekem, hogy oly gyakran eltévedtem benne. A többiekhez való viszonyom egyszerre vált nehezebbé és szebbé. Amikor kénytelen voltam feltenni orromra a szemüvegem, csak akkor lett igazából az a benyomásom, hogy ajtó mögött vagyok, de nem egymagamban, a túloldalon van még valaki, aki ugyanúgy figyel engem, ahogyan én lesem őt a kulcslyukon át.

Orromon a szemüveg, én így kémkedek. Nem azért, mert mindenkinek lenne valamilyen felfedni való titka, hanem mert jó az, ha véded magad, jó, ha óvakodsz.

*...orromon a szemüveg,
én így kémkedek...*

A kis, hegedűalakú résen át láthattam azt is, ahogyan olykor a dolgok megváltoznak. Például egy napon megnézhettem magamnak Zsuzsannát. Néha eljárt hozzánk fürödni. A fürdőszoba ajtaján valamennyivel nagyobb kulcslyuk volt, mint a többi ajtón, és mindig egy rácsukható sárgaréz szemhéj takarta. Zsuzsanna aznap behurcolkodott a fürdőbe, ám a szemhéj félig nyitva maradt. Talán közömbösen sé táltam volna el mellette, ha nem tűnt volna úgy távolról, hogy az ajtónak az a szeme megelevenedik és rám ragyog. Mint-

ha kacsintott volna egyet, az ajtó, nekem! Köze-

lebb mentem, és így világosan láthattam az enyhén zöldes, ködszerű gőzgomolyokat, amint felszállnak a kádból, mintha az lángon lobogó fazék lenne. És a forró, nedves, tömör légnyelvek sűrű hullámozásából egyszerre csak előbukkant Zsuzsanna szép feje, néhány, homlokára tapadt hajtincsel, aztán vastag, vöröslő nyaka, majd erősen húsos válla. Egy kicsivel később, amikor a plafon felé frenetikus ritmusban szálló, táncikáló párák homályából felmagasodott Zsuzsanna, hogy kedvére pancsolhasson, hatalmas, meztelen testének láttán elállt a lélegzetem, miután a szakadatlan gőzölgés látványa addigra már teljesen elernyesztett. Hatalmasnak tűnt, pedig Zsuzsanna nem volt kövér, teste inkább olyanszerűnek mondható, mint a szabin nőké azokon a festményeken, melyek az elrablásukat ábrázolják. Hosszan bámultam ezeket egy híres festményeket sorjázó könyvben, folyton azon töprengve, vajon miért akarnak elragadni a férfiak ennyire nehéz nőket, amikor találnának helyettük könnyebbeket is.

Zsuzsanna teste, mint minden, ami kulcslyukon át látszik, hirtelen megnagyobbodott, és valami sivító csöndbe burkolózott. A mellkasán lévő duzzanatok láttán azt hittem, beteg vagy abnormális, sőt, az is lehet, egy szörnyeteg, csak senki nem tudja ezt róla. A szakadatlanul mozgó gőzfüggönyök közül, a Zsuzsanna sörbet-rózsaszínű hasa alól fenyegetően elővillanó barnás foltocskát megpillantva úgy éreztem, menten belehalok a rettegésbe és a szégyenbe. Azt hittem, csak Zsuzsannának van ilyenje, nem emlékeztem ugyanis, hogy valami hasonlóan megakadt volna a szemem annak a könyvnek a képeit nézegetve, és egyik játékbaba kisaszszonyomnak sem volt „foltocskája”. Szegény Zsuzsanna, gondoltam, ha meglátná egy fiú, jól kiröhögné, elszaladna messzire tőle, és senki sem szeretné többé, hiszen állat, bundája van!... Időközben a páracsíkok rátekergettek a testére, minden porcikáját végigsimogatva, ő pedig nemtörődöm mozdulatokkal kíméletlenül szappanozta és dörgölte magát a durva szivaccsal, mintha csak a padlót sikálta volna. Aztán lassan, nehézkesen ismét visszaereszkedett a vízbe, és hosszú ideig mozdulatlanul feküdt a kádban, egyenesen a kulcslyuk felé fordított tekintettel, mintha farkasszemet nézne azzal a szememmel, mellyel szemérmetlenül bámulom őt. Bénítő félelem vett erőt rajtam. Rémulten rohantam volna el onnan, de nem volt merszem levakarni magam az ajtóról, nehogy észrevegye odabentről, amint a kulcslyuk ismét kivilágosodik, megszabadulva a gonosz fekete szem terhétől. Zsuzsanna továbbra is zavartalanul fixírozott engem, miközben a szívem zakatolva forróságot és párát pumpált. Végül aztán kihúzta a dugót a kádból, és elkezdett énekelni valamit, miközben egyik ujjával erőszakosan kitakarította fülét, én pedig megiramodtam egyenesen a kert felé, és elrejtőztem a karcsú, fehér virágokkal zsúfolt, terebélyes lilombokrok mögé, melyek kelyhéből mintha valamiféle selymes szálak rugaszkodtak volna elő, narancsszínű virágportól roskadozó végükön egyegy bogyóval. Amikor, sokkal később, Zsuzsanna kijött a fürdőszobából, vékony, síkos selyemből készült, virágmintás pongyolájába burkolózva, odahívott magához és azt mondta, fűjjak a hajszárítóval tarkója tájára, miközben ő egy férfival csevegett telefonon, hagyva, hogy jócskán lecsússzon mellkasáról pongyolájának egyik széles hajtókája, mely mögül nagyon húsos mell bukkant elő, aztán lennebb egyik lába, olyan fehér combbal, amilyen a halak hasa. Így kitárulkozva beszélt telefonon, kacarászva és egyre

*...mintha kacsintott
volna egyet,
az ajtó, nekem!...*

töréspont

azt mondogatva, „Puszi, puszi”, „Alig várom, hogy találkozzunk”, ilyesmiket, és nekem akkor nagyon úgy tűnt, nem tudom, miért, hogy erősen szégyentelen dolgot művel.

A fürdőszobánkban pancsoló Zsuzsanna teste most is világosan kirajzolódik agyamban, és nem hiszem, hogy láttam volna azóta is ennél elképesztőbbet és lenyűgözőbbet, egészségesebbet, tisztábbat, olyan színűt, mint a rózsasörbet, és akár a halhús, olyan porhanyót. Később minduntalan igyekeztem fellelni újra csodálatos testét, próbáltam beazonosítani a blúzok, női kosztümök és szoknyák fedezékéből kivillanó vagy a lenge nyári ruhák mögül felsejlő bőrminták alapján, próbáltam valami hasonlót felfedezni a tengerparton, egy új idény első napjaiban, mindhiába ke-restem, miközben kedvemre, aprólékosan és illetlenül szemügyre vettem a körülöttem nyüzsgő lányok és asszonyok szinte meztelen testét, akik szinte megkergültek az igyekezettől, hogy mihamarabb magukra ölthessék napbarnított új bőrüket.

Zsuzsannával soha többé nem találkoztam, miután távozott városunkból, amúgy kis időre rá, hogy a néma fürdőajtó ... rám kacsintott. Egyszer viszont beszéltem vele telefonon. És közben magam elé képzeltem, amint valószínűleg felkecskél lábball üldögél, és selymes pongyolájának egyik szárnya könnyedén, puhán hull alá.

Masnis Borzi

Hatéves koromban nem hittem volna el – sütögessenek bár tüzes vassal –, hogy az életem elképzelhető lenne nélküled is. Nézem most egy fényképen kerek pofidat, fejed búbján azzal a gömbszerű kék masnival. Akár a lányom is lehetnél. Onnan figyel engem, más időből, szófogadóan. Ajkad fölött a törekvő igyekezet jele, arcod gödröcskéi szintén a helyükön vannak, bár nem mosolyogsz, sőt, inkább mogorván ülsz ott, és úgy nézel rám, mintha valamivel megharagítottalak volna. Még emlékszel arra, mit is írtál az emlékesfüzetembe, kilencévesek lehettünk, nagy, terpeszkedő, betűkkel? – „Csobog tajtékos folyóvíz / Csendes szellő lengedez / S én emlékül hagyom neked / Ködből fénylő nevetem”. És mit gondolsz, a lap behajtott csücskén, a titkos sarokban mire bukkanok most, húsz év után, a gazdag, gyermekem *giccs* egyéb relikviái közt? „D+S = halhatatlan barátság”, kézzel rajzolt, torz körvonalú szív keretében.

Borzi, vajon mit őriztél meg te mindebből annak a szép és tekintélyt parancsoló hölgynek az agyában, aki lettél? Lám, Borzi, én most beleakaszodom ködből fénylő nevedbe, és körülveszlek téged színes léggömbök illatozó sortúzával, ahogy annak idején tettem a ruhaszáritó erkélyén. A kék és sárga és lila árnyalatokban pompázó léggömbök ráérősen sétáltak körülöttem, aztán elsiklottak messzire, a bokrok és sárgarépa-ágyások, a

fehéren ragyogó nősziromok és rózsák fölött. Mára majdnem semmi közös nincs bennünk, ahogyan te is észrevehetted. Teljesen különböző dolgok foglalkoztatnak bennünket, nagy távolságra vagyunk egymástól, egy évben legfeljebb egyszer ha találkozunk. Oly sok idő telt el úgy, hogy *semmit* nem mondtál nekem magadról. S mert nekem sincs mondanivalóm számodra, fikcióvá változtatlak. Azt teszem érted, amit magamért.

Tudod, mi érdekel engem a legjobban, mindahányszor betévedek a szüleid házába? Hogy levetted-e a falról azt a kis képet, amit úgy tízévesen festhettem, rajta azzal a virágos káosszal, melyet szinte transzban készítettem el, szeleburdi örömmel, mert neked szántam munkámat. Amikor legutóbb nálatok jártam, a helyén volt, abban az ósdi keretben. Megpillantottam a szemem sarkából, és el sem tudod képzelni, mennyire hálás vagyok neked ezért. Mert megőrizted, azt tervezem, hogy készítek neked egy újabb festményt, ezúttal szavakból. Nem bánom, ha ezt nem tartod a szíved közelében, de kérlek, Borzi, azt a virágosat még hagyd meg ott, ahol van, az ajtó mögött.

Hej, Borzi, a Humbaba-idő nyelt el mindkettőnket. (*Humbaba: a cédruserdő őrző démona a Gilgames-eposzban – ford. megj.*) Keresésedre indulok most, és tudom, hogy nem találok egyebet, mint egy ezüstösen csillogó, kék masnit.

Rettenetesen nagyon szerettem ezt a lányt, ragadozói féltékenységgel, ahogyan csupán egyszer lehetséges még az életben, kamaszkorban, amikor először vagy szerelmes egy fiúba, amikor minden bizonytalan, amikor képtelen vagy elviselni a gondolatot, hogy utánad még valaki mást is szeretni tudna, miközben nagyon jól tudod, hogy bármiképpen is alakul a dolog, nem maradtok együtt. Szerettem Borzit mindenéért, hófehér bőrét, tarkóján aranylópíhét, gömbölyű orcáit, macskás fogásait, tetszett nekem az is, ahogyan szípog, majd itatja az egereket, és azért is, mert ragyogó árnyékként kísért engem.

Mindent megtettem volna érte, hazudtam volna, loptam volna, meg is alázkodtam volna a kedvéért, sőt, levágattam volna hosszú hajamat, és lemondtam volna az összes gyűjteményemről. Nem telt el nap, hogy ne legyünk együtt, a vakációk pedig végeérhetetlen kint jelentettek, mert ő távol volt, ott más barátnőkre talált, mert nem tudtad, ő is gondol-e rád vajon, s mert ott, míg nem melletted van, bármi történhet veled. Reggel úgy ébred-

*...a gazdag,
gyermeteg giccs
relikviái közt...*

töréspont

tem, hogy ő járt az eszemben, és égtem a türelmetlenségtől, arra várva, csengessen már az ajtónkon. Az iskolában padtársak voltunk, engedte, hogy másoljak tőle, én is hagytam, hogy ő tőlem, és szakadtam meg, annyit tanultam, mert nem tudtam volna elviselni, hogy gyengébb jegyeim legyenek, mint neki. Egyféleképpen abban rejtett barátságunk egész ereje, hogy egyenlők vagyunk. Nem tudom, miért gondolom ma is azt: ha gyengébb jegyeim lettek volna, mint neki, simán elhagyott volna, hogy egy okosabb barátnőt találjon magának. Ugyanazokat a könyveket olvastuk, közös játékszereink voltak, nála ettem vagy ő nálam, együtt bújtunk el hunyócskázás közben, és szorosán egymáshoz simulva várakoztunk rejtekhelyünkön, hogy megtaláljanak bennünket (és én egyáltalán nem akartam, hogy ez megtörténjen, s olykor, mivel elképzelhetetlen helyeken lapultunk és sehogy sem jöttünk elő onnan, elrontottuk a játékot). Néha, amikor vagy az enyéim, vagy az övéi mentek el hazulról, egész éjszaka dumáltunk, több tíz forгатókönyvet gondoltunk ki a jövőt illetően, szinte lehetetlen felidézni magamban mindazt, amit ilyenkor jó néhány órán át locsifecsiztünk, mert sok volt a mondanivalónk egymásnak, hogy aztán egymás mellett aludjunk el, és nem volt nagyobb boldogság a földkerekségen, mint reggel Borzika társaságában ébrednem. Aztán alighogy felserkentünk, ismét belevágtunk a pletyzásba, kényelmesen elhelyezkedve törökülésben, és óriási vajas-méz-es kenyérszeleteket kebeleztünk be, vagy egyszerűen csak bámultuk az erkélyről az utcát, a járókelőket, a folyton önmagában motyogó Rozit, vagy épp kikémeleltünk egy-egy tini szerelmespárt.

Varkocsban viselte a haját, és nagyon aranyos masni volt a fején. Egészen odavoltam mókás masnijaiért és aranyos, egyben róka- és borszserű pofijáért. Erősen ravasz volt, azóta sem találkoztam agyafúrtabb és édesebb kislánnyal. S bár állandóan rágta a körmeit vagy húsíg levágta azokat, nem rázott ki a hideg (ahogy általában szokott), amikor a kezére néztem. Elválaszthatatlanok voltunk. Ugyanabban a tömbházban laktunk, minden mozdulatáról tudtam. Ha látni kívántam, és ez naponta többször előfordult, nekiiramodtam a lépcsőknek, majd megnyomtam az ajtócsengő rózsaszínű gombját, rádöbentem, hogy nem tudom elmondani, miért is jöttem, hasztalan kerestem széleseben egy ürügyet, aztán magamhoz tértem hirtelen az ajtó előtt állva, és elszaladtam onnan. Átkoztam minden órát, amit tőle távol töltöttem el, főként hogy el kellett volna készítenünk a házi feladatainkat, tanulnunk kellett volna másnapra, ő pedig senkit nem viselt el maga körül, amikor olvasott vagy a leckéivel foglalkozott. Esetleg csak a röpdolgozatok előtt fogadta el, hogy meghallgassam a tanultakból, majd ő kérdezett engem, tudom is én, milyen városokról földrajzból, a víz természetes keringéséről, nagy történelmi csatákról, a papucsállatkákról, és szavamra mondom, muris volt így látni őt, azzal a masnival, amint mindezekről értekezik, elszavalja a *Tél a faluban*-t, skandálva harsogja, hogy *Az*

erdei házikóban éldegélt két törpika, vagy épp özszezavarja a Csendes-óceán meleg és hideg áramlatainak elnevezéseit. Az iskolában, szünetekben, a nagy udvaron sétáltunk fel-alá, rögtönzött nyelven beszélgetve, teljesen a saját találmányunk volt. Kötve hiszem, hogy nem voltunk egy kissé boldok. Különleges párbeszéd alakult ki így köztünk ritmusokból, hangfekvésekből és hanglejtésekből, volt benne harag és csodálkozás, kérdőrevonás és kételkedés, düh, szemrehányás, kényeztetés és még sok egyéb. „Angol- és német-utánzatból” szövődő csevegés volt ez, ahogyan voltak annak idején bőrutánzatból készült cipők vagy drágakő-utánzatból fűzött nyakláncok. Kezdetben, azt hiszem, csak marhászkodtunk ezzel, hogy felvaghassunk, arra viszont ügyeltünk, nehogy közben egy-egy százszófiú vagy lány mellé sodródjunk, esetleg egy-egy felsős diák közelébe, de aztán fokozatosan rabul ejtett bennünket hangutánzásra és indulatszókra épülő kommunikációnk lehetősége, ez a finomvegyes lárma, amihez furcsa módon jelentések is tapadtak. Akkoriban, nyolc-kilenc évesek lehetünk, kitaláltunk egy jelbeszédet is, a siketnémák által használt mintájára. Az ábécé minden betűjének megfeleltettünk egy-egy jelt: egy *v*-t az *a*-nak, egy szemüvegformát a *b*-nek, egy félkört a *d*-nek, két, egymáshoz tapasztott ujjat az *e*-nek, az *f* egy *e* volt, amit egy másik ujj keresztezett, a *h* jelzésére megragadtuk az állunkat, az *r*-hez az alsó ajkunkhoz vittük a kezünk, a *g*-t a fülünk mellett a levegőbe rajzolt karikákkal jeleztük, az *ss*-t jelentette összeszorított ökleink egymás körüli lóbálása, míg az *s* ugyanez volt, csak össze is ütögettük közben ökleinket. Amikor így „beszélgettünk” az osztályban, a többiek úgy néztek ránk, mint borjú az új kapura. Én pedig néztem őt, és nagyon bejöttek nekem azok a grimaszok, melyeket produkált, miközben hevesen gesztikulált kezével. A jeleinknek voltak papírra vetett változatai is, úgyhogy a cédulákat, melyeket egymásnak küldöztünk a tanórák alatt, senki sem érthette, csak mi. Akár ökörségeket is írhattunk volna a tanárokról, nem jöttek volna rá. Eléggé hamar le is mondtunk a „beszél nyelvzetről”, mert túl sokáig tartott, amíg összeraktunk egy mondatot, és hosszú ideig használtuk írásra sajátos jel-ábécénket. Fölköztam elcsodálkozottam hát, amikor vagy tíz évvel ezelőtt felfedeztem egyik kora kamaszkori naplómban néhány passzust, melyeket személyes rejtjeleinkkel írtam le. Hosszan néztem a sorokat, és csak valami homályos értelmet sikerült tulajdonítanom nekik. Akkorra Borzi már nekiszabadult az életnek, csak akkor keresett engem, amikor unatkozott, és már nekem sem nagyon volt kedvem hozzá. Addig azonban még sok van.

Sohasem fogtuk kézen egymást, ízléstelennek tűnt, az összes buta lány egymást kézen fogva császarkált az iskolaudvaron vagy a hazafelé vezető úton. Az ünnepeken sem táncoltunk soha egymással, ahogyan azt más lányok tették. Nevetségesnek tartottuk, hogy lány lánnyal táncoljon.

Mindeközben szerettem Harit is, egy lapátfülű fiút, akinek arca mintha

töréspont

egy egérke pofija lett volna, sötét bőre volt és nagyon értelmes, fekete, hosszúkás vágású szeme, mint egy indiánnak (vagy egyiptominak?), no és gyönyörű kézírása, akár egy felnőttnek. Volt egy Pegas biciklije és egy magas anyukája, aki földig érő szoknyákat és csilingelő karpereceket viselt. Azt hiszem, azért is szerettem Harit, mert kedveltem az anyukáját. Viszont nem szenvedtem, ha egy teljes napon át nem láthattam Harit, és vakációk idején nem ő járt az eszemben, hanem az a megátalkodott Borzi. Nyolc éven át mintha sziámi ikrek lettünk volna, mindent tudtunk egymásról, kölcsönösen megosztottuk a titkainkat, például csak ő tudott Hariról. Nyolc esztendőnyi hűség, boldogság és kín. Kín azért, mert rettegtem attól, hogy esetleg elárul és elhagy engem, más, érdekesebb barátnőt találva. Főként a kezdeti időszak volt egyszerre pokol és éden. Nem lehettünk többek hét-nyolc évesnél, és egy rakás időt vesztegettünk el kölcsönös vádaskodással, féltékenységi rohamokkal és kimeríthetetlen mentegetőzésekkel, viszont mindez, különös módon, megmagyarázhatatlan gyönyörűséget is szerzett nekem. Szakításaink nem veszekedésből vagy hajbakapásból származtak, ahogyan ez általában lezajlott a velünk egykorúak esetében. Tulajdonképpen nem történt egyéb ilyenkor, mint az, hogy felgyűltek mindkettőnk részéről a gyanúsítgatások, a rosszmájúskodások, a feltételezgetések, a mérgezett hazugság-nyilak, a fölösleges tisztázások, és adott ponton szaggató fáradtság, kimerültség vett erőt rajtunk, egyféle szétesés, amit minden esetben valami beteges és zavaros boldogságérzet kísért, olyasmi, amit egy agonizáló hódító tapasztalhat meg. És ezt az egészet tetézte, cifrázta valamiféle kitörő öröm, egyfajta körkörös jelentkező izgalom. A haragvásra mindig nevetséges okok adódtak. Meghallottam, úgy vett részt az *Adj, király, katonát!* játékban, hogy engem nem hívott. Szólt a tesóm, Dana oda-kint van, pitykövezik, én pedig éreztem, ahogyan kegyetlen düh forr bennem, amikor arra gondolok: lám, ő nyugodtan elvan, mintha én nem is léteznék, s még csak meg sem fordul a fejében, hogy engem is odaszólítson. Bármi elegendő volt ahhoz, hogy felmérgeződjön, nem volt ebben semmi logika, és aztán néha még én is mintha erre sürgettem volna. Ostoba, elnyújtott beszélgetések következtek, órákon át, zaklatás- és uszításszámba menően, melyek végén mindig azt hajtogatta, anélkül, hogy figyelt volna rám: „Nem érdekel, nem érdekel, nem érdekel” – hogy már éreztem, mindjárt szájon vágom. És megfenyegetett, hogy örökre elválunk, nincs tovább, ami engem egész egyszerűen elborzasztott. Hát lehetséges lenne, hogy nap mint nap mások társaságában lássam őt, egy szót se szóljon hozzám, miközben egy akármilyen más lánnyal cseverészne, és elárulná annak az összes apró titkomat, az összes lököttiséget, amit hónapokon át egyfolytában felfedtem előtte? Az ilyen kitöréseket ugyanaz az elviselhetetlen rituálé követte: visszakért minden olyasmit, amit ő adott nekem, az összes apró ajándékát, a piros gyöngyöt és azt a babácskát (nevezzük így), amelyet úgy öt-

éves koromban kaptam tőle, amikor még nem is voltunk barátok, egy kis játékbébi koszos műanyagból, szennyesfehér homunkulusz, melyet, ha a napfény felé tartottam, rózsaszínűen áttetszővé vált. Nem feledkezett meg a nyúlfarokról, amelyet azért ajándékozott nekem, hogy az megóvjon engem a bajoktól, a gumi hajpántról, az anyja karórájának bársonydobozáról, az üveggömbről sem, mely miniatűr kastélyt tartott foglyul, és ha megráztam, sokszínű csillagocskák dús havazása árasztotta el belsejét. Mindennek a teteje volt az, hogy visszakövetelte a naponta postaládámba csempészett levélkéit is (kis cetlik, rajtuk ilyesmik: „Várlak az iskolában”, „Kell mondanom neked valamit”, „Alina azt mondja rólad, hogy buta liba vagy” stb.). Az ajtóban várt szótlanul, mint egy keserű időárny, amíg kétségbeesetten mindent felforgattam a szobámban, hogy megtaláljam a visszaadandókat, esetleg csupán annyit vetett közbe ridegen, hogy még hiányzik egy mit tudom én, milyen ceruza, egy akármilyen illatos radírgumi és valami halformájú ceruzahegyszívó. Ott ácsorgott a küszöbön, makacsul nem lépve be, és ettől engem majd szétfeszített a megrökönyödés. Végül aztán odahordtam neki mindent, s miután távozott, magamra zártam az ajtót, és a földön fetrengtem a dühtől, keservesen zokogtam, fájdalmasan nyögve, mint egy sebzett, magára hagyott állat, aztán órákig csak feküdtem kővé meredten, könnymarta arccal, míg meg nem érkezett anyám, akinek elpanaszoltam, hogy Dana a legnagyobb vipera és a legfőbb ellenségem, hogy többé látni sem akarom, és hogy a barátság egy óriási disznóság. „Végeztem vele”, mondogattam magamban, és hatalmas boldogság töltött el, a megszabadulás letaglózó érzése. Aztán többször és más-más szögből levetítettem lelki szemeim előtt mindegyik jelenetet, egy akadozó filmszalag százszor is felidézte számomra ugyanazt a gesztusát, és próbáltam elképzelni, milyenek lesznek nélküle az elkövetkező évek. És furcsamód, fogalmam sincs, miért, eljövendő hiánya óriási erőt kölcsönzött nekem, mintha súlyos tehertől szabadultam volna meg. Az iskolában többször összefutottunk, rám se nézett, érzéketlenül vihogott a többi lánnyal, én meg úgy tettem, mintha egy verset ismételnék át, miközben eszeveszetten vonalaztam a füzetem lapjait.

Íme, hát elhagyott ez a nyamvadt Borzi. Lám, az élete lehetséges nélkülem is. De hogyan történhet ilyesmi? Teljesen kiakasztott a tény, hogy az emberek közti kapcsolatok csak így, egyszerűen megszakadhatnak. Hogy nem marad semmi a nyomukban. Mintha semmi sem lett volna előzőleg. Csak néztem ki a fejből, folyton ismételve magamban, „Az ember egyedül van, egyedül, egyedül”. És ez megnyugtató. Mi több, valami pezsgőn diadalmas levegővel töltött el. Szabad voltam már, és szabadságom révén éreztem, ahogyan mindenki fölé emelkedem. Hogy aztán hirtelen lezuhanjak onnan, a magasból, és esés közben éreztem, ahogyan gyűlöletpikkelyek borítanak el, karmaim nőnek, mialatt egy elgyötört hang kimondja a „hitvány” szót (nem tudom, saját magának-e vagy ne-

töréspont

kem). Amikor aztán Dana kapott egyet a tenyerére a favonalzóval, mert másolni próbált, úgy éreztem, végre bosszút álltak helyettem. Fennhéjázóan és diadalmaskodóan néztem rá, de ugyanakkor mintha sajnáltam volna is őt, ahogy megpillantottam elkenődött borzpfijját. Aztán mindenféle rettenetes és kicsinyes fordulatot képzeltem el: hogyan fog megbetegedni, majd egymagában ücsörögni egy kórteremben, hogyan érzem végül oda én megmondani neki a halálos ágyánál, hogy hajlandó vagyok a megbocsátásra, hogyan mond nekem ezért forró köszönetet és hogyan esedezik bocsánatomért, hogyan fogom én erre átölelni könnyek közt, aztán hogyan menekül meg mégis az elmúlástól, mint az érzelgős filmekben, és hálás marad nekem, és nem hagy el többé soha. Később át-

váltottam valami hihetőbbre: elképzeltem, hogyan törí el a lábát, hogyan kér arra majd az anyukája, hogy hozzam el a lányának az elkészítendő házi feladatokat, hogyan magyarázom el neki, mi volt ma a suliban matekból, hogyan fogja elreszellelni magát, miközben beszélek hozzá, hogy még azokat a nyamvadt papírcetliket is visszakérte tőlem haragjában, a levélkéket, melyekről pedig tudhatta, hogy megőrzöm, mint ahogyan semmit sem dobok el, amit tőle kaptam, legyen az préselt virág, üveggolyó, kövecske vagy akár egy darab díszes csomagolópapír is.

*...elképzeltem,
hogyan törí el
a lábát...*

Sok minden megjárta az agyamat, valamilyen semmiségből indultam ki, ami aztán ostobaságok egész lavináját vonta maga után. Nem volt erőm ellenállni, a tajtékos áradat elragadott és magával sodort. Amikor magamhoz tértem a „transzból”, restelltem is magam eléggé. Hát így töltöttem az időmet. Az idő pedig elviselhetetlenül lelassult és ... megsokasodott. Ha már kamasz lettem volna, teljes hangereőre állítva bögöttem volna valami zenét vagy találcát adtam volna egy fiúnak, elmentünk volna meginni egy üdítőt, vagy épp naplóba öntöttem volna ki lelkemből az émelegésig édes ellágyulásokat. Vagy csavarogtam volna a város utcáin, végigkóborolva az üzleteket is. Esetleg Proust-ot, Joyce-ot olvastam volna, sznobériából, Kierkegaard-t vagy tudom is én, ki más. Ha annyi idős lettem volna, mint most, valószínűleg fel sem veszem az egészet, vagy csak üldögélnék, mint földre esett kő, és várnám, hogy elmúljon. Viszont még gyerek vagy, oly kevés dolog jelent neked segítséget! És oly kevés a szó... Ha elpárolog a barátság, majdnem semmid nem marad. Egy faképnél hagyott gyerek még csak nem is tragikus, mint egy ma-

gára maradt tinédzser. Ha legalább lett volna amit nézzek a tévében, de ott is csak gyászos dallamú kórusok, fennkölt szónoklatok és munkásokról szóló riportok. Nekiálltam, hogy elolvassak egy elbeszélést, de már az első oldalak után beleuntam, kitalálva a befejezést. Megerőltettem magam és tovább betűztem, viszont hirtelen ismét elárasztottak az aljas ábrándozások, amelyek bizarr elégtételeket hoztak számomra, mert befejező szakaszukban, az alagút végén, ugye, pislákkolt már a boldogság vad fénye. Kicsinyes boszszúállások, nyomorult forgatókönyvek váltakoztak olyan emlékekkel, amelyeket kiszíneztem, hogy még erősebben szenvedjek, mert szembeállíthattam ezeket az előbbiekkal. Szabályosan büntettem magam a másik, a gonosz képzeletem szentes mivoltaért: egyféle kamerával pásztáztam végig az arcát, rátalálva a törekvés jeleire ajka fölött és szemöldökei közt, aztán továbbhaladtam fehéres pihe borította karjaira, apró füleire, amelyek mintha sütemények lettek volna, majd megállapodtam szemei környékén. Így néztem őt, szemtől-szemben, amíg bele nem aludtam. Máskor elgondolkodtam azon, amit együtt játszani szoktunk, eszembe jutott, hogy mindig nőstény oroszlánként kel a védelmemre, a bátorsága, melynek révén folyton örült dolgokra képes értem, „anyus-apus” játékaink, melyek során rendre volt anyám, apám, lány- és fiútestvérem, feleségem és férjem. És íme, mindezt elveszítettem, semmi sincs már mindebből, csupán ostobaságom és makacsságom miatt!

*...rendre volt anyám,
apám, lány- és fiútestvérem,
feleségem és férjem...*

Teljesen tehetetlen voltam, az órák közti szünetekben félrehúzódtam egy sarokba, nem néztem rá, mégis tudtam minden pillanatban, épp mit csinál. Nem volt kedvem hozzászólni senkihez, nem kellett sem a tréfa, sem a játék. Csupán azt próbáltam bebizonyítani neki, hogy milyen okos vagyok, ezért valamiféle csoda folytán sikerült elsőnek megoldanom a számtanfeladatokat. Amikor fogalmazást kellett írunk, órákat töltöttem el azzal, hogy úgy sikerüljön, ahogyan kell, kizárólag azért, hogy neki tetsszen, lenyűgözze az, amit én ott összehordtam, értse meg általa, milyen gonosz és milyen igazságtalan is ő. Csak neki írtam, ő járt közben az eszemben, ezért el is kalandoztam a megszabott témától. Reméltem, így hátha sikerül meglágyítanom ezt a makacs vakarcsot.

Mellettem ült, mégis annyira távol, ott ült mellettem, és még csak az sem volt szabad nekem, hogy megérintsem a holmijait, például azt a vaj-

töréspont

színű radírt, ami miatt oly sokat cécózott. Megrémített ennek a kislánynak az ereje, hogy képes teljesen eltekinteni tőlem. Semmi sem voltam már. Nem bírtam többé olvasni, tanulni, de enni sem, és úgy döntöttem: nem beszélek. Fogadalomféleségeket tettem önmagammal szemben: soha többé nem kötök barátságot senkivel, soha nem fogom többé elmondani senkinek a teljes igazságot magamról. Továbbra is lestem rá, nem is voltam egyéb, mint feszült kémlelés. Kikukucsáltam a szobából, a függöny rejtékéből, hogy lássam, hogyan játszik a többiekkel. Állhatatosan rejtőztem tovább a helyemen, mint patkány a vackán, kizárva önmagam a csábító kinti lármából, a szakadatlan kergetőzésből, melyre áhítoztam.

Figyeltem őt, és krokodilkönnyeket hullattam.

Hagytam, csorogjanak szájamba a sós könnyek, gördüljenek rá a kezemre és a lábamra. Melegek voltak, aztán hidegek. Egészen közlelől néztem őket. A tükörben kéjesen szemléltem zilált arcomat, paprikavörös orromat, üveges szemeimet, beteges rózsaszín szegélyezte, cserzett ajkaimat, és őszintén sajnáltam magamat, és a fenenagy sajnálkozásban szerettem én magam. Ásványivá váltam, és bensőmben növogetett a nagyszerűség kristálya. Jégből voltam, és ragyogtam. És a szenvedés révén valamiféle dicsőséget éreztem, nagyon konkrétan, mert furcsa hangzás

társult hozzá, tekintélyt parancsoló zúgás. Ez akkoriban történt, amikor még nem tanultam meg nevetni. Minden ünnepélyes volt számomra. Minden halálosan súlyosnak tűnt. A dicsőség, a gőg és a nekiveselkedés ilyen pillanataiban egészen megfélekedtem régi, megmagyarázhatatlan és oktalan rémületeimről, amelyek eluralkodtak rajtam például akkor, amikor az ágyneműtartó ládában ücsörögtem. Aztán újabb kálvária következett, melynek végén újból cseppfolyóssá váltam, teljesen ellágyultam, mint a napsütésben felejtett rágógumi. Elképzeltam, ahogyan megbolondulok, mint Rozi, egy feslett lány miatt, egy masnis majom hatására. Ahogyan majd bomlott ésszel kódorgok az utcákon, a sereg gyerekekkel mögöttem, akik egyfolytában kiröhögnek. És mindez ki miatt? Atkozott Borzi!

No de örök haragunk sohasem tartott tovább három napnál. Amikor éreztem, nincs több erőm hozzá, feladtam. Mindig furfanghoz folyamodtam, kilestem, mikor kerül szorult helyzetbe, és kimentettem abból, vagy észrevettem, ahogyan ül és hasztalanul bámul az üres lapra dolgozatírás közben, és gyorsan jeleztem neki, hogy nézze meg, mit írok én, súgtam is

*...megrémített
ennek a kislánynak
az ereje...*

neki, amikor feleltették órán, vagy felhívtam a figyelmét arra, hogy le van csúsztatva a cipzár a nadrágján, elcsentem a radírját az egyik szünetben, aztán tüntetően keresgélni kezdtem, jelezve neki végül: „Nini, a pad alá esett” – és így tovább. Mindegyik alkalommal én tettem meg a lépést feléje. Ő a végtelenségig makacskodó volt, és még azt hiszem, tartott is tőlem, az erőmtől, mert képes voltam inkább otthon maradni, és közömbösen mentem tovább gyerekes játékaik láttán, inkább leültem egy padra könyvvel a kezemben, fenséges megvetéssel szemlélve az egész társaságot. Ő, de akkoriban még nem voltam oda eléggé a könyvekért, sajnós. Micsoda mentsvárat jelentettek volna!

A legkisebb jel részemről visszatérítette őt hozzám. Elég volt a legapróbb gesztus ehhez, mégis halasztgattam azt, nem dolyfból, hanem valamiféle perverzitásból, amiről nem is tudtam, mi az tulajdonképpen. Dorombolva, simulékonyan közeledett felém, mintha semmi sem történt volna. Ahogy hazaértem, a boldogságtól néhányszor körbeszaladtam a nagy ebédlőasztalt, várva, hogy ismét csengessen az ajtómon. És ő valóban megjelent ajtómban, karjai közt azzal a sok lestrapált dologgal, a nyúlfarokkal, a piros gyönggyel, az üveggömbbel és az összes többivel. Abban a pillanatban szétestem a boldogságtól, és ugyanakkor valamiféle aranylóról ismét összerakott egészszé. Csak úgy záporoztak feléje a szemrehányásaim, de nem haragudott meg ezért, mindig igazat adott nekem. Kibékülésünk minden alkalommal egy-egy ragyogó lobbanás volt, színes fénygyűrűk kitörő gejzírje. Izgatottabb voltam, mint az iskolai ünnepélyeken, ahol mindig éreztem, ahogy a lámpaláztól kimegy lábamból az erő, annál is izgatottabb, mint amikor kisgyerekként vártam az angyaljárást, és izgatottabb, mint amikor a moziterem mélyén egy-egy gyatra indiai filmet néztem, azok közül, melyek könnyfacsaróak, és amelyekért teljesen odavoltam. Kibékülésünk új energiát kölcsönzött nekem: elmosogattam, rendet raktam a szekrényekben, kivittem a szemetet, és egyéb ilyen teendőket végeztem el, amelyekre máskor csak dohogva húztam a számat. Aztán eliramodtam a jégpályára korcsolyázni, vagy ottmaradtam az iskolai tornaórák után is a teremben, lelkesen cigánykerekezve vagy szaltózva a fekete vinilinnel borított matracokon. Majd következett egy újabb összeveszés, egy újabb „végleges elválás”. És így tovább.

Egyszer a nagymamánál voltam éppen. Nagyon kedveltem ott egy nagy, fehér cicát, fekete mellénye volt, barna kesztyűkkel és csizmákkal. Kerek feje volt és gyerekes pofija (más, hosszúkás pofijú, rideg, üveges szemű macskákkal ellentétben). Egészen odavoltam érte, és azt szerettem volna, hogy kerüljön közelebb hozzám, engedje, hogy megsimogassam, viszont ő mindig elszaladt. Egy napon lesben álltam, úgy figyeltem. Álmosan heverészett egy liliombokorban, egyik mancsát az orrára fektetve. Olyan aranyos volt azzal a szép bundájával és mindenével, és

töréspont

annyira kéjesen elérhetetlen számomra... Odasettenkedtem és megragadtam. Olyan erősen megijedt, hogy azt hittem, menten elájulok, vele a kezeim közt. Próbált elmenekülni, rettenetesen vergődött, kieresztve a karmait. Mintha az ördög bújt volna bele. Alig tudtam már tartani, de közben egyre próbáltam megsimogatni a buksiját. Aztán becipeltem a házba. Nagy nehezen összekötöttem a lábait. Mind erősebben vergődött, borzasztóan eltorzult pofival. Hatalmas gyönyörűséggel simogattam, puha bundáján fel-alá sikló kezeim kimondhatatlanul boldogok voltak. Reméltem, hogy lassan csak megnyugszik, és utána

ő is szeretni fog engem. Később már az idegeimre ment dacos ellenszegülése. Hitvány fajzat, nem akar megszeretni engem, és kész! És akkor támadt egy ötletem. Kioldoztam a lábait, és – hogy el ne szaladjon, maradjon csak az enyém – betuszkoltam, majd bezártam a könyvszekrény egyik ajtós rekeszébe. Rázkódott tőle az egész szekrény, kővé meredten figyeltem, ahogyan egymás után hullnak ki belőle a könyvek, elfogott a rettenet, mindkét lábam elerőtlenedett, ezért hát óvatosan kinyitottam a rekesz ajtaját. Felborzolt szőrrel, dühödten tört elő onnan, villogó szemekkel, akár egy hárpia vagy pokolfajzat, elsuhant a fejem mellett, beleakadt a függönybe, lehasította azt, aztán fújtatva, köpködve (vagy legalábbis valahogy így) eltűnt a szemem elől az ablakon át. Dermedten néztem utána, szívem dübörgött a mellkasomban. Teljesen összezavarodtam, lábaim még mindig remegtek. Ezt az érzést tapasztaltam meg aztán újra meg újra, ahányszor összevesztem Borzival. Az én hibám az volt, hogy próbáltam bekényszeríteni őt is egy sötét, komor szekrénybe, hátha erőnek erejével megszelídíthetem, és ilyenkor kerek pofija görcsbe rándult, kieresztette a karmait, védte magát.

Lassanként azonban a dolgok megváltoztak. Egy idő után többé nem haragudtunk meg egymásra bármilyen apróság miatt, odalettek a „végleges elválások”, az édes-vad kegyetlenkedések, minden ilyesmi. Nem ugyanabba a középiskolába kerültünk, ennek ellenére egy jó darabig még együtt készültünk arra, hogy vagy „sebésznök” leszünk – és ennek érdekében szóról szóra bevágtuk egy csomó csont és izom elnevezését –, vagy „ügyvédnök”, esetleg operaénekesnök, amihez aztán szüntelenül, szédülésig fújtuk a *Kismadár; tarka kismadár*-t, előszeretettel kornyikálva az üres ruhaszárító helyiségben, mert ott volt visszhang. De leginkább és

...hátha
erőnek erejével
megszelídíthetem...

legfőképpen olyan „valamivé” szerettünk volna lenni, aminek köze van a növények és az állatok világához. Lelkesen lapoztuk az atlaszokat, mindenféle könyveket cipeltünk haza a könyvtárból, megtanultunk egy halom különleges kifejezést (az egyetlen, akivel még szót értettünk ezt követően, Máriusz volt). Légből kapott szavakkal dobálóztunk, mint két kis nevetséges mesterkél. Aztán, amikor Borzi megemléltette nekem az első fiút, akibe szerelmes lett, egyáltalán nem hatott meg ezzel. Folyton teadélutánokon sürgölődött, aztán elmesélte, kivel és hogyan táncolt ezeken, milyen menő fiúk vannak az ő osztályában, hogyan lesz belőle majd gyógyszerész. Eléggé gyakran találkoztunk, de már régóta nem volt a fején az a masnija, amit anynyira kedveltem, ő maga pedig fölöttébb aranyos kisasszonnyá vált, akinek már semmi köze nem volt mindahhoz, ami velem épp akkor történt. Nem Empsont olvasta, mint én, nem is tudott az illető által megkülönböztetett „hétféle többéltelműségről”, melyekért viszont én egyszerűen lelkesedtem, mint egyébként mindenért, ami meghaladta fel-fogóképességemet. Nem öltözött feketebe és nem hízott meg, mint én, és nem is akart öngyilkos lenni, mint ahogyan én elterveztem ezt Máriusszal, ez már egy másik Máriusz, osztálytársam volt, és verseket írt. Borzi nem volt megundorodva mindentől és nem szédítette magát a Pink Floyd zenéjével, nem is rettegett a jövőtől, és sikeresen elkerülte azokat a bozótokat, melyek mélyén az ifjúkor hiú ostobaságai tocsogtak, nem esett át azokon az önkéntes megpróbáltatásokon sem, melyeknek én alávettem magam, hogy igazoljam jelentéktelen mivoltomat, sem az önmegalázó állapotokon, melyek egész egyszerűen agyonbombáztak engem. Nem tapasztalta meg azt a magányt, melyből félig szörnyként, félig angyalként kerül ki az ember, mint egy fekete fejű, fehér futó a sakkasztán. Nem fedezte fel, mint én, a saját butaságát. Terveket szőtt a jövőre nézve, pontosan tudta, mit fog tenni az elkövetkező tíz évben, míg engem teljesen elhülyített a jövőtől való félelem, megbénított az önbizalmam hiánya, és már nem akartam semmit. És minden süvítésbe burkolózott.

(Román nyelvből fordította Szonda Szabolcs)

*...nem öltözött feketebe
és nem hízott meg,
mint én...*